

Spis treści

Wykaz najczęściej używanych skrótów	11
Przedmowa	15

Ocena pacjenta w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego

Ocena pacjenta według schematu ABCDE	19
<i>Tomasz Madej, Marta Foryś</i>	
Postępowanie wstępne	19
A – <i>airway</i> – drogi oddechowe	19
B – <i>breathing</i> – oddychanie	20
C – <i>circulation</i> – krążenie	20
D – <i>disability</i> – ocena zaburzeń świadomości	21
E – <i>exposure</i> – ekspozycja pacjenta	21

Wczesna identyfikacja krytycznie chorych pacjentów

<i>Maciej Ostrowski, Jarosław Gućwa</i>	
Systemy wczesnego ostrzegania. Wskaźnik wczesnego ostrzegania (EWS)	23
Strategia <i>track and trigger</i> – „obserwuj i reaguj”. Kryteria wzywania zespołu do stanów nagłych (MET)	24
Resuscytacja wewnętrzzszpitalna	24

Monitorowanie EKG i rozpoznawanie zaburzeń rytmu serca w stanach nagłych

<i>Liliana Czukowska-Milanova, Piotr Rychlak, Marek Jędrzejek, Marcin Syzdół</i>	
Wybrane wskazania do monitorowania pacjenta	27
Układy odprowadzeń do monitorowania czynności serca.	29
Elektrofizjologia	29
Składowe zapisu EKG	30
Odczyt zapisu EKG (monitorowanego)	30

Metody nieinwazyjnego monitorowania czynności układu oddechowego

<i>Maciej Ostrowski, Małgorzata Mikaszewska-Sokolewicz</i>	
Pulsosymetria	35
Kapnografia	36

Podstawowe i zaawansowane zabiegi resuscytacyjne

Podstawowe zabiegi resuscytacyjne

<i>Liliana Czukowska-Milanova, Marta Foryś</i>	
Pojęcia podstawowe	43
Algorytm podstawowych zabiegów resuscytacyjnych	44
Zadławienie	47
Defibrylatory zautomatyzowane	48
Uwagi dotyczące podstawowych zabiegów resuscytacyjnych u dorosłych	49

Udrażnianie dróg oddechowych

<i>Liliana Czukowska-Milanova, Marta Foryś</i>	
Bezprzyrządowe (podstawowe) techniki udrażniania dróg oddechowych	53
Przyrządowe utrzymywanie drożności dróg oddechowych	54
Stosowanie tlenu	62

Wentylacja mechaniczna dla potrzeb resuscytacji, stabilizacji i transportu pacjenta z niewydolnością oddechową

<i>Małgorzata Mikaszewska-Sokolewicz</i>	
Niewydolność oddechowa	65
Wentylacja mechaniczna	67
Wsparcie ciśnieniowe wentylacji	68
Wentylacja nieinwazyjna	69
Wentylacja oszczędzająca płuca	69
Koncepcja otwartych płuc (<i>open lung approach</i>)	69
Leczenie przyczynowe niewydolności oddechowej	69
Respiratory resuscytacyjno-transportowe	69
Powikłania wentylacji mechanicznej	70
Zalecenia dotyczące transportu pacjenta wymagającego wentylacji mechanicznej	70

Resuscytacja krążeniowo-oddechowa według wytycznych European Resuscitation Council 2021

<i>Grzegorz Cebula, Miłosz Jankowski</i>	
Wprowadzenie	73
Rozpoznanie zatrzymania krążenia (ZK)	73

Wezwanie pomocy	73	Resuscytacja chorego z rytmem nienadającym się do defibrylacji (asystolia/PEA)	106
Resuscytacja krążeniowo-oddechowa	74	Odwracalne przyczyny NZK	107
Opieka poresuscytacyjna	78	Opieka poresuscytacyjna	108
Postępowanie w wybranych sytuacjach szczególnych w resuscytacji	79		
<i>Grzegorz Cebula, Miłosz Jankowski</i>			
Zaburzenia gospodarki elektrolitowej prowadzące do zatrzymania krążenia	79	Wstrząs	
Zatrzymanie krążenia spowodowane wstrząsem anafilaktycznym	81	Hipowolemia i wstrząs hipowolemiczny	115
Zatrzymanie krążenia spowodowane zatorowością płucną	82	<i>Katarzyna Zagólska, Julia Duda</i>	
Zatrzymanie krążenia spowodowane ostrym zespołem wieńcowym	84	Definicja i klasyfikacje wstrząsu	115
Zatrzymanie krążenia w przebiegu astmy	84	Objawy i rozpoznanie wstrząsu hipowolemicznego	115
Zatrzymanie krążenia u osoby otyłej	84	Postępowanie we wstrząsie krwotocznym	117
Zatrzymanie krążenia u kobiety ciężarnej	85	Podsumowanie	123
Hipertermia	86	Sepsa i wstrząs septyczny	125
Hipotermia	86	<i>Małgorzata Mikaszewska-Sokolewicz</i>	
Zasypanie przez lawinę	87	Definicja	125
Ratownictwo wodne i tonięcie	88	Leczenie sepsy – wytyczne i rekomendacje	126
Porażenie prądem elektrycznym lub piorunem	89	Monitorowanie leczenia sepsy i wstrząsu septycznego	132
Zdarzenia masowe i katastrofy	89	Zapobieganie powikłaniom septycznym	134
Zatrzymanie krążenia na pokładzie samolotu	89	Anafilaksja i wstrząs anafilaktyczny	135
Zatrzymanie krążenia w trakcie uprawiania sportu	90	<i>Jerzy Kruszewski, Ewa Cichocka-Jarosz, Łukasz Błażowski</i>	
Zatrzymanie krążenia w okresie okołoooperacyjnym	90	Definicja	135
Zatrzymanie krążenia po zabiegach kardiochirurgicznych	92	Epidemiologia	135
Zatrzymanie krążenia w pracowni kardiologii inwazyjnej	93	Etiologia i patogenezą	135
Zatrzymanie krążenia podczas hemodializy	93	Obraz kliniczny	137
Zatrzymanie krążenia w gabinecie stomatologicznym	93	Przebieg naturalny	137
		Rozpoznanie	137
		Leczenie	138
		Zapobieganie	141
Opieka poresuscytacyjna	95	Nagle stany zagrożenia życia pochodzenia wewnętrznego	
<i>Miłosz Jankowski, Grzegorz Cebula</i>			
Wprowadzenie	95	Ostre zespoły wieńcowe	145
Układ oddechowy	97	<i>Liliana Czukowska-Milanova, Piotr Rychlak, Marek Jędrzejek, Ewa Peszek-Przybyła, Michał Kozłowski</i>	
Układ krążenia	98	Wstęp	145
Ośrodkowy układ nerwowy – optymalizacja neurologicznego wyniku leczenia	99	Definicja zawału serca	145
Ocena rokowania	101	Objawy kliniczne OZW	145
Rehabilitacja i dalsza opieka	103	Diagnostyka OZW	147
Ośrodki leczenia chorych po ZK	103	Diagnostyka różnicowa OZW	147
Pobranie narządów do przeszczepienia	103	EKG	147
		Markery biochemiczne	150
Zaawansowane zabiegi resuscytacyjne – algorytm postępowania w zatrzymaniu krążenia u dorosłych	105	Zastosowanie wysokoczułych troponin w rozpoznawaniu OZW	152
<i>Tomasz Madej, Marta Foryś</i>			
Wstęp	105	Wczesne postępowanie w OZW	152
Resuscytacja chorego z rytmem do defibrylacji (VF/pVT)	105	Leczenie reperfuzyjne	153

Fibrynoliza przedszpitalna	154	Ostre uszkodzenie nerek	189
Koronarografia i angioplastyka wieńcowa	154	<i>Michał Myśliwiec, Robert Drabczyk</i>	
Niewydolność serca	156	Definicja	189
Inne leki stosowane w OZW i zawale serca	156	Epidemiologia	189
Zaburzenia rytmu serca	161	Etiologia i patogeneza	189
<i>Liliana Czukowska-Milanova, Piotr Rychlak, Marek Jędrzejek,</i>		Obraz kliniczny	191
<i>Tomasz Jadczyk</i>		Przebieg naturalny	192
Wstęp	161	Rozpoznanie	192
Bradykardia	161	Leczenie	194
Częstoskurcze	163	Powikłania	196
Ostra niewydolność serca	169	Rokowanie	196
<i>Bronisław Bednarz, Andrzej Budaj</i>		Zapobieganie	196
Definicja	169	Sytuacje szczególne	197
Etiologia i patogeneza	169	Ostra niewydolność wątroby	199
Obraz kliniczny	169	<i>Anna Boroń-Kaczmarska</i>	
Rozpoznanie	171	Definicja	199
Leczenie	171	Epidemiologia	199
Sytuacje szczególne	175	Etiologia i patogeneza	199
Rokowanie	176	Obraz kliniczny	199
Ostra niewydolność oddechowa	177	Przebieg naturalny	200
<i>Miłosz Jankowski, Wiesław Królikowski</i>		Rozpoznanie	200
Definicje	177	Leczenie	201
Epidemiologia	177	Powikłania	202
Etiologia i patogeneza	177	Rokowanie	203
Przyczyny ostrej hipoksemii i ostrej hipowentylacji	177	Zapobieganie	203
Przyczyny ARDS (czynniki ryzyka)	178	Udar mózgu	205
Patogeneza ARDS	178	<i>Mateusz Dzielski</i>	
Obraz kliniczny	179	Definicja i patofizjologia	205
Przebieg naturalny	179	Podział udarów mózgu	205
Rozpoznanie	179	Objawy udaru	206
Leczenie	180	Choroby przypominające udar mózgu	206
Monitorowanie	182	Ogólna ścieżka postępowania przy podejrzeniu udaru	206
Powikłania	182	Postępowanie w udarze niedokrwinnym	206
Sytuacje szczególne	182	Postępowanie w udarze krwotocznym	211
Rokowanie	183	Postępowanie w TIA	212
Zapobieganie	183	Ostre zatrucia egzogenne	
Ciężkie zaostrzenie astmy	185	Zasady postępowania w leczeniu zatruc	
<i>Liliana Czukowska-Milanova, Filip Mejza</i>		ksenobiotykami	217
Wstęp	185	<i>Piotr Hydzik</i>	
Patofizjologia	185	Wprowadzenie	217
Aspekty kliniczne	185	Definicje	217
Leki wspomagające	187	Organizacja leczenia ostrych zatruc	218
Wentylacja pacjenta z zaostrzeniem astmy	187	Ogólne zasady postępowania w zatruciu	218
Zatrzymanie krążenia	187		

Postępowanie w nagłym zatrzymaniu krążenia u pacjentów zatrutych	222	Rozlany uraz aksonalny (<i>diffuse axonal injury</i> – DAI)	278
Swoiste odtrutki – dowody skuteczności	228	Stłuczenie mózgu	278
Uzupełnienie wstępnego badania przedmiotowego	229	Diagnostyka radiologiczna skutków urazu odcinka szyjnego kręgosłupa	279
Badania laboratoryjne i toksykologiczne	233	Ocena wykonanego przez otwarte usta radiogramu celowanego na ząb obrotnika	280
Badanie psychiatryczne/psychologiczne	236	Ocena radiogramu odcinka szyjnego kręgosłupa w projekcji długiej AP	280
Zatrucie paracetamolem	238	Pałapki diagnostyczne w trakcie diagnostyki radiologicznej odcinka szyjnego kręgosłupa	280
Zatrucie salicylanami	243	Ocena radiologiczna urazu klatki piersiowej	280
Resuscytacja krążeniowo-oddechowa – postępowanie w zatruciach	249	Stłuczenie płuca	281
<i>Grzegorz Cebula, Miłosz Jankowski, Dorota Klimaszyk, Marta Forys</i>		Odma opłucnowa	281
Zatrucia	249	Obecność płynu w jamach opłucnowych	282
Nagle stany zagrożenia życia pochodzenia urazowego		Tamponada serca	283
Badanie pacjenta urazowego	255	Wiotka klatka piersiowa	283
<i>Grzegorz Cebula, Paweł Kukła</i>		Diagnostyka obrazowa urazów brzucha	283
Ocena miejsca wypadku	255	Ocena radiologiczna urazowej perforacji przewodu pokarmowego	287
Ocena stanu chorego po urazie	256	Ocena skutków urazu brzucha u pacjentów w stabilnym stanie klinicznym – badanie metodą TK	287
Podsumowanie	260	Badanie TK u pacjenta po urazie wielonarządowym	287
Postępowanie z pacjentem po urazie	261	Wybrane urazy w obrębie jamy brzusznej	288
<i>Grzegorz Cebula, Paweł Kukła</i>		Resuscytacja pacjenta urazowego	291
Uraz czaszkowo-mózgowy	261	<i>Grzegorz Cebula, Miłosz Jankowski</i>	
Uraz głowy	262	Wprowadzenie	291
Uraz klatki piersiowej	264	Rozpoznanie zatrzymania krążenia	291
Uraz brzucha	267	Rokowanie w zatrzymaniu krążenia spowodowanym urazem	291
Uraz kręgosłupa	268	Leczenie zatrzymania krążenia spowodowanego urazem	291
Uraz kończyn i tkanek miękkich	269	Podsumowanie	293
Oparzenia	271	Hipotermia	295
Wstrząs – postępowanie w warunkach opieki przedszpitalnej	272	<i>Tomasz Madej, Marta Forys</i>	
Podstawowe zasady diagnostyki obrazowej pacjenta urazowego	275	Definicje	295
<i>Magdalena Woch-Trojanowska</i>		Decyzja o resuscytacji	295
Ocena radiologiczna skutków urazu ośrodkowego układu nerwowego	275	Ogrzewanie	296
Krwiak nadtwardówkowy	275	Stany nagłe związane z występowaniem i leczeniem zaburzeń psychicznych – postępowanie interwencyjne	
Krwiak podtwardówkowy	276	Zespoły jakościowych zaburzeń świadomości	301
Pourazowy krwotok podpajęczynówkowy (<i>traumatic subarachnoid hemorrhage</i> – tSAH)	277	<i>Maciej Ostrowski</i>	
Krwotok wewnątrzkomorowy	277	Majaczenie na podłożu somatycznym	301
Krwiak śródmózgowy	277	Majaczenie pooperacyjne	304
Różnice w obrazach krwiałków wewnątrzczaszkowych w badaniach TK i MR	278	Majaczenie nałożone na otępienie	305
		Majaczenie alkoholowe (<i>delirium tremens</i>)	306

Zespoły ilościowych zaburzeń świadomości	311	Kiedy wzywać pomoc	360
<i>Maciej Ostrowski, Jarosław Gućwa</i>		Pozycja bezpieczna	361
Przyczyny patologicznego obniżenia poziomu świadomości	311	Użycie automatycznego defibrylatora zewnętrznego (AED) u dzieci	361
Urazowe przyczyny śpiączki	312	Postępowanie w przypadku zadławienia u dzieci	361
Nieurazowe przyczyny śpiączki	312		
Obraz kliniczny zespołów ilościowych zaburzeń świadomości	312	Zaawansowane metody udrażniania dróg oddechowych u dzieci	365
Badania dodatkowe	313	<i>Elżbieta Byrska-Maciejasz, Dariusz Chmiel, Maria Gruba</i>	
Różnicowanie	314	Rurki ustno-gardłowe	365
Rokowanie	314	Rurki nosowo-gardłowe	365
Postępowanie interwencyjne i dalsze leczenie	314	Intubacja dotchawicza	365
		Maska krtaniowa	367
		Konikotomia	367
Stany nagłe związane z leczeniem farmakologicznym zaburzeń psychicznych – postępowanie interwencyjne i dalsze leczenie	317	Zaawansowane zabiegi resuscytacyjne u dzieci	369
<i>Maciej Ostrowski</i>		<i>Elżbieta Byrska-Maciejasz, Dariusz Chmiel, Maria Gruba</i>	
Ostry zespół antycholinergiczny (cholinolityczny)	317	Algorytm postępowania w zaawansowanych zabiegach resuscytacyjnych u dzieci	369
Ostre dyskinezy i dystonie poneuroleptyczne	318	Odwracalne przyczyny zatrzymania krążenia (4H i 4T)	371
Nagłe zaburzenia ze strony układu krążenia związane z psychofarmakoterapią	319	Zakończenie resuscytacji	371
Zespoły hipertermii	323	Obecność rodziców w trakcie resuscytacji	371
Hiponatremia polekowa i zespoły hiposmolalności	326		
Ostre zatrucie litem	328	Wspomaganie okresu adaptacji noworodków bepośrednio po urodzeniu oraz resuscytacja noworodka	373
Powikłania hematologiczne w trakcie leczenia klozapiną	329	<i>Jarosław Gućwa, Dariusz Chmiel, Maria Gruba</i>	
		Zasady i etapy wspomaganie okresu adaptacji oraz resuscytacji noworodka	373
Postępowanie interwencyjne w wybranych sytuacjach klinicznych	331	Postępowanie po resuscytacji	375
<i>Maciej Ostrowski</i>			
Zachowania agresywne	331	Zaburzenia rytmu serca u dzieci	377
Tendencje samobójcze	333	<i>Tomasz Madej, Dariusz Chmiel, Maria Gruba</i>	
Zespół katatoniczny	336	Bradykardia	377
Zagrażające życiu powikłania somatyczne zaburzeń odżywiania się	342	Tachykardia	377
		Częstoskurcz z wąskimi zespołami QRS	378
		Częstoskurcz z szerokimi zespołami QRS	378
Resuscytacja i stany nagłe u dzieci		Leki w niewydolności i zatrzymaniu krążenia	379
		<i>Elżbieta Byrska-Maciejasz, Piotr Sawiec, Dariusz Chmiel, Maria Gruba</i>	
Odmienność pacjenta pediatrycznego i rozpoznawanie stanu zagrożenia życia u dziecka	351	Adrenalina (epinefryna)	379
<i>Tomasz Madej, Dariusz Chmiel, Maria Gruba</i>		Adenozyna	379
Charakterystyka pacjenta pediatrycznego	351	Amiodaron	380
Ocena układu krążenia	352	Atropina	380
Etiologia zatrzymania oddychania i krążenia	354	Wodorowęglan sodu	380
Mechanizm powstawania zaburzeń oddychania	355	Glukoza	380
		Lidokaina	381
Podstawowe zabiegi resuscytacyjne u dzieci	357	Siarczan magnezu	381
<i>Jarosław Gućwa, Dariusz Chmiel, Maria Gruba</i>		Chlorek wapnia	381
Pacjent pediatryczny	357		
Kolejność postępowania	357		

Leczenie płynami oraz drogi podawania płynów i leków u dzieci 383*Elżbieta Byrska-Maciejasz, Dariusz Chmiel, Maria Gruba*

Zapotrzebowanie płynowe u dzieci 383

Podawanie leków i płynów w stanach zagrożenia życia 383

Centralny dostęp dożylny 385

Sytuacje szczególne w stanach nagłych u dzieci 389*Jarosław Gucwa, Dariusz Chmiel, Barbara Maszek, Maria Gruba*

Anafilaksja 389

Odwodnienie 390

Zapalenie krtani i tchawicy 390

Zapalenie nagłośni 390

Zapalenie oskrzelików 391

Oparzenia 391

Drgawki gorączkowe 393

Ratunkowe cięcie cesarskie 395*Jarosław Gucwa (opracowanie i komentarz)*Praktyczne aspekty wykonania ratunkowego
cięcia cesarskiego 395

Komentarz 396

Aneks**Podstawowe zasady interpretacji wyników gazometrii krwi tętniczej i zaburzeń równowagi kwasowo-zasadowej 401****Postępowanie w zdarzeniach masowych 403***Piotr Kominek*

Definicje 403

Działania 403

Przygotowanie SOR/CU do przyjęcia dużej liczby
poszkodowanych 409**Ratownictwo lotnicze 411***Robert Gałązkowski*

Organizacja Lotniczego Pogotowia Ratunkowego 411

Gotowość do startu 412

Współdziałanie ze śmigłowcem w terenie 413

Piśmiennictwo 417